

Taalbeleid

STANDPUNT

Vlaamse Vereniging
van Studenten

Standpunt van de **Vlaamse Vereniging van Studenten** over **Taalbeleid**, op vraag van het **bureau**.

Uitgebracht in **Brussel** door het **bureau** op **30 maart 2017** met **eenparigheid van stemmen** en goedgekeurd door de **algemene vergadering** op **20 april 2017**. Geldig tot en met 31 juli 2020.

Vorbereiding: onder leiding van rapporteur **Frédéric Piccavet**.

Dossierbeheerder(s): **Frédéric Piccavet**

Contactpersonen: **Liesbeth Maene en Frédéric Piccavet**

Taalbeleid

KORTE INHOUD

VVS erkent de meerwaarde van meertaligheid en pleit dan ook voor meer aandacht voor taalonderwijs in het hoger onderwijs. Studenten moeten de internationale vakterminologie onder de knie krijgen en anderstalige vakliteratuur kunnen volgen. Het aanbieden van anderstalige cursussen kan de talenkennis van studenten vergroten. Toch zijn er ook gevaren aan het aanbieden van anderstalig onderwijs, zoals het verhogen van de drempel tot het hoger onderwijs en het verlagen van de leeropbrengst. Daarom pleit VVS voor een evenwichtig taalbeleid dat de noden van de studenten centraal stelt. Het taalbeleid moet enerzijds de kwaliteit van het onderwijs verhogen en anderzijds de democratisering dienen. Er moet gezocht worden naar een gezond evenwicht tussen het Nederlands als wetenschappelijke taal en de internationaal gangbare taal of talen van het vakgebied. Een goed taalbeleid balanceert tussen academisch taalgebruik, vakjargon (zowel in het Nederlands als de andere talen), stimuleert de mobiliteit, heeft oog voor taaldiversiteit en biedt studenten een echte keuzemogelijkheid.

VVS vraagt:

- ✓ Meer aandacht voor taalonderwijs in hoger onderwijs
- ✓ Evenwicht tussen Nederlands en andere talen
- ✓ Focus niet uitsluitend op Engels
- ✓ Kwalitatief en democratisch onderwijs door taal versterken
- ✓ Stimulering internationale mobiliteit
- ✓ Keuzemogelijkheid voor studenten

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Pijlers	4
3. Naar een soepelere taalregeling	4
3.1. Bacheloropleidingen.....	4
3.2. Masteropleidingen	5
4. Kwaliteit taalniveau onderwijzend personeel	5
5. Studiebegeleiding voor andere talen en academisch Nederlands	7
6. Focus niet enkel op Engels	8
7. Ongewenste effecten	8
8. Internationale mobiliteit	10

1. Inleiding

In dit standpunt bespreken we eerst de uitgangspunten van VVS bij taalbeleid. Vervolgens stellen we enkele maatregelen voor om naar een soepelere taalregeling te gaan. We bespreken hierna het verwachte taalniveau van het onderwijzend personeel, studiebegeleiding en het evenwicht tussen de verschillende talen. Tot slot komen de ongewenste effecten van het huidige beleid aan bod en benadrukken we het belang van internationale mobiliteit.

2. Pijlers

De uitgangspunten van het VVS-standpunt rond taalbeleid zijn viervoudig. Ten eerste pleiten we ervoor dat een afgestudeerde zich actief en passief, zowel schriftelijk, mondeling als multimediaal vlot kan uitdrukken in de internationaal gangbare talen van het vakgebied. Ten tweede vraagt VVS dat docenten die de vreemde taal waarin ze lesgeven, voldoende beheersen. Ten derde wordt het belang van het Nederlands als wetenschappelijke taal best benadrukt in het licht van het verminderd gebruik ervan. Ten slotte moet er aandacht zijn voor taalgebruik in een internationale context.

3. Naar een soepelere taalregeling

3.1. Bacheloropleidingen.

VVS ziet dat er nog een belangrijke weg af te leggen is op vlak van taalregeling. Vandaag wordt een bacheloropleiding als "Nederlandstalig" gecategoriseerd als minder dan 18,33% van alle opleidingsonderdelen in het modeltraject aangeboden worden in een andere taal dan het Nederlands. Dit is volgens ons een te laag percentage. Meer vakken zouden in een andere taal dan het Nederlands aangeboden moeten worden. VVS pleit er daarom voor dat een opleiding als Nederlandstalig gecategoriseerd blijft zolang minder dan 33% van alle opleidingsonderdelen in een andere taal dan het Nederlands aangeboden worden.

VVS staat wel achter het behoud van een maximumgrens (33%) om het belang van het Nederlands als wetenschappelijk taal te onderschrijven en elke student de keuze te geven tussen Nederlands en andere talen. Er moet met andere woorden voldoende keuze aan Nederlandstalige vakken blijven bestaan voor studenten die deze wel in het Nederlands wensen te volgen. Daarnaast wil VVS echter dat de autonomie van de instellingen gerespecteerd wordt, wanneer het bv. gaat over organiseren van een equivalent.

Volgens cijfers van 2016 stond de teller van het percentage anderstalige bacheloropleiding in 2015-2016 bedroevend laag; op slechts op 1,85%. Volgens VVS geeft dit aan dat er nog veel groeiruimte bestaat binnen ons onderwijs om andere talen buiten het Nederlands aan

te bieden. Een hervorming kan focussen op vereenvoudiging met aandacht voor het evenwicht tussen internationalisering en het belang van het Nederlands als wetenschappelijke taal¹.

3.2. Masteropleidingen

Een masteropleiding wordt als "Nederlandstalig" gecategoriseerd als minder dan 50% van alle opleidingsonderdelen die aangeboden worden in het modeltraject van die opleiding (in studiepunten), in een andere onderwijstaal dan het Nederlands aangeboden worden. Maximaal 35% van alle masteropleidingen in Vlaanderen mogen anderstalig zijn.

VVS is tevreden met een bovengrens van 50% anderstalige opleidingsonderdelen. De masterproef mag echter geen deel uitmaken van die 50%. De taal hiervan is namelijk een keuze van de student zelf, die niet beperkt hoeft te worden. VVS pleit om tegemoet te komen aan een aantal zeer specifieke opleidingen waarin zowel de vakliteratuur als expert-docenten niet Nederlandstalig is. Er moet vanzelfsprekend wel gewaakt blijven worden over een evenwichtige verhouding tussen Nederlandstalige en anderstalige afstudeeropties. De student die in het Nederlands wil afstuderen moet voldoende keuzemogelijkheden behouden. Volgens cijfers die minister Crevits in 2016 op een schriftelijke vraag bezorgde, stond de teller van het percentage anderstalige masteropleidingen in 2015- 2016 op 21,59%.

VVS staat ook achter de mogelijkheid om in een aantal gevallen opleidingen enkel in een andere taal aan te bieden. Het dient daarbij expliciet te gaan om internationaal georiënteerde opleidingen, en mag niet veralgemeend worden. Het is aan de erkenningscommissie om die voorwaarden te controleren en aan de autonomie van de instellingen om deze keuzes hierop te maken.

4. Kwaliteit taalniveau onderwijzend personeel

Een sluipend gevaar bij het aanbieden van meer anderstalige vakken is een kwaliteitsdaling. Voor sommige docenten is het niet vanzelfsprekend om te doceren in een andere taal dan het Nederlands. Ze beschikken vaak niet over de juiste talenkennis om de leerstof op een correcte manier over te brengen. Bovendien kunnen ze zich in een andere taal minder helder en nauwkeurig verwoorden en verliezen ze aan expressiviteit. Ze hebben meer voorbereidingstijd nodig en kunnen minder goed ingaan op onvoorbereide aspecten. De voorbeeldfunctie die een docent heeft, dreigt hierdoor verloren te gaan.

¹ <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1221309>

Indien de docent de taal niet voldoende beheerst, worden lessen onbegrijpelijk en kunnen de voordelen van meertaligheid niet langer worden gegarandeerd. Daarom moeten alle docenten die in een andere taal lesgeven, bewijzen dat ze hiertoe in staat zijn. Dat bewijs wordt geleverd door het behalen van een ERK C1-niveau in die taal (Codex Hoger Onderwijs. Artikel II.270-272).

VVS vraagt dat docenten een certificaat behalen van de vreemde taal waarin zij lesgeven. De kennis van de vreemde taal moet op regelmatige tijdstippen geëvalueerd en hernieuwd worden, minstens om de 5 jaar.

Alleen dan kan de kwaliteit van de lessen gegarandeerd worden. Er mag zich in geen enkel geval een kwaliteitsdaling van het onderwijs voordoen. Daarnaast vindt VVS dat docenten die werkstukken in een andere taal beoordelen op het taalgebruik, ook hun talenkennis bewezen moeten hebben. Het kan niet dat een student punten krijgt op zijn taalgebruik in een masterproef van een docent die zelf de taal niet voldoende beheerst.

VVS vraagt, net als de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), verdere duidelijkheid omtrent de implementatie van het integratiedecreet². Docenten moeten weten welke gevolgen er vasthangen aan het niet slagen voor een taaltest. Aan de andere kant mag het decreet geen dode letter blijven door de tests wel uit te voeren, maar er voor de rest geen gevolg aan te geven. VVS is samen met de VLOR voorstander van een remediëringstraject, waarbij gebuisde docenten wel nog verder mogen lesgeven maar tegelijk ook verplicht een traject moeten volgen om hun taalniveau op te krikken.

VVS pleit ervoor dat de testen voor docenten over heel Vlaanderen dezelfde zijn. Iedere instelling moet aan dezelfde standaarden voldoen. Hiervoor kunnen bestaande tests zoals TOEFL gebruikt worden. Er zou per wetenschappelijke discipline of vakgebied een gestandaardiseerde test kunnen opgesteld worden om kennis van het vakjargon in een vreemde taal te testen.

Er moet een oplossing gezocht worden voor de taaldiploma's die per definitie Nederlandstalige opleidingen zijn. Professoren die bijvoorbeeld een diploma in de taal- en letterkunde behaalden, mogen op dit moment wel in de taalopleidingen in de gestudeerde taal lesgeven, maar mogen niet in een andere opleiding in dezelfde taal les geven. Een professor met een diploma in de taal- en letterkunde Germaanse talen mag bijvoorbeeld wel een vak Engelse literatuur geven in die opleiding, maar mag geen Engelstalig vak geven in bijvoorbeeld de opleiding geschiedenis (indien ze het C1-niveau niet halen in deze taal). Dergelijke bizarre situaties moeten in de toekomst vermeden worden.

² <http://www.vlor.be/sites/www.vlor.be/files/rho-rho-adv-1415-003.pdf>

Wat anderstalige professoren betreft, gaat VVS akkoord met het advies van de VLOR³.

Op dit moment moeten anderstalige professoren een B2-niveau voor Nederlands halen om benoemd te worden, ook al bestaat hun onderwijsopdracht enkel uit anderstalige vakken (waarvoor ze ook een C1-attest moeten halen in de onderwijstaal). Dit is een belangrijke rem op de internationalisering van onze kennismaatschappij en kan de keuze van internationale (top)professoren voor Vlaanderen negatief beïnvloeden.

5. Studiebegeleiding voor andere talen en academisch Nederlands

Bij de taalregeling in Vlaanderen moet steeds de noodzakelijke aandacht besteed worden aan de democratisering van het hoger onderwijs. Eerst en vooral mag het aanbod van anderstalig onderwijs voor studiekeziers geen extra drempel vormen. Niet alle studenten hebben een even grote talenkennis. Een anderstalige onderwijstaal kan de drempel tot deelname aan het hoger onderwijs verhogen of de drop-out verhogen bij studenten die niet zo vlot studeren in een andere taal. Studenten uit kansengroepen vallen hierdoor makkelijk uit de boot. Zeker voor studenten die niet het Nederlands als moedertaal hebben, kan een andere onderwijstaal voor een extra grote moeilijkheidsgraad zorgen. Voor hen kan het Engels of een andere vaktaal hun derde, vierde of zelfs vijfde taal zijn. Een gecoördineerd beleid over alle opleidingsniveaus heen is nodig.

VVS wil dat de instellingen blijven inzetten op extra studiebegeleiding over, en de organisatie van keuzevakken in de taal die het meest gangbaar is in het vakgebied.

Er mag niet uit het oog verloren worden dat studenten bij de aanvang van hun studieloopbaan in het hoger onderwijs hun kennis van het Nederlands nog niet vervolledigd hebben. Integendeel, de kennis en vaardigheden van de Nederlandse taal maken een nieuw groeiproces door, zeker wat academisch Nederlands betreft. Ook het Nederlands als onderwijstaal heeft dus grote voordelen voor de arbeidsmarkt. Voor studenten kan het moeilijker zijn om de leerstof even diepgaand te doorgronden als die in een andere taal wordt aangeleerd. Dit verlies aan leeropbrengst kan leiden tot een afname in studieresultaten of tot een toename van de tijd die studenten aan zelfstudie moeten besteden om het niveau van hun studieresultaten te handhaven. Zo zal de studiedruk, die momenteel in Vlaanderen al erg hoog ligt, nog toenemen.

VVS wil dan ook dat er blijvend ingezet wordt op het aanleren van academisch Nederlands.

³ <http://www.vlor.be/sites/www.vlor.be/files/rho-rho-adv-1415-003.pdf>

Ten slotte moet een afgestudeerde zich zowel in het Nederlands als in de taal of talen van zijn vakgebied adequaat en professioneel kunnen uitdrukken.

6. Focus niet enkel op Engels

VVS erkent dat talenkennis een meerwaarde is en vindt dan ook dat er in de curricula voldoende aandacht moet gaan naar het aanleren van vreemde talen. Het is essentieel dat studenten de vakterminologie in meerdere talen onder de knie krijgen. Zo kunnen ze ook de vakliteratuur in andere talen opvolgen.

De vakterminologie en vakliteratuur is in heel wat vakgebieden Engelstalig, vooral in de exacte wetenschappen. Dit geldt echter niet voor elk vakgebied, VVS vraagt de instellingen dan ook niet enkel op het Engels te focussen.

Ook op de arbeidsmarkt is talenkennis een troef. Bij de groeiende mobiliteit op de arbeidsmarkt vergroot kennis van vreemde talen je tewerkstellingskansen gevoelig. De opgebouwde taalvaardigheid uit het middelbaar onderwijs gaat grotendeels verloren tijdens de hoger onderwijsstudies. Om die verarming tegen te gaan en studenten aldus beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt is meertaligheid noodzakelijk. Dit kadert ook in de Lissabonstrategie van de Europese Commissie en de hieropvolgende mededeling 'Een andere kijk op onderwijs' uit 2012⁴, waarbij de ministers stelden dat iedere leerling bij het afstuderen minstens twee vreemde talen zou moeten kennen. Bovendien kan een betere talenkennis de interculturaliteit, openheid en algemene ontwikkeling van studenten vergroten. Er dient meer aandacht te worden besteed aan de taal of talen die voor het vakgebied van belang zijn. Dit kan voor elke opleiding verschillen en hoewel VVS niet wil pleiten voor minder Engels in opleidingen, vraagt het wel om een diversificatie van de talen in onze hogere onderwijsopleidingen.

VVS zoekt hierbij het evenwicht tussen de kwaliteit van ons hoger onderwijs en de toenemende internationalisering ervan.

7. Ongewenste effecten

VVS waarschuwt eerder al voor enkele mogelijke ongewenste effecten van de hervorming van de taalregeling uit 2012 en wilt nu graag enkele van deze punten benadrukken.

Ten eerste heeft VVS weet van verschillende situaties waarin de opgelegde percentages voor kunstmatige ingrepen hebben gezorgd om aan de regelgeving te voldoen. Zo worden

⁴ http://ec.europa.eu/education/policy/multilingualism/rethinking-education_nl

sommige studenten gevraagd de opleiding in een andere taal te volgen dan de taal waarvoor ze zich oorspronkelijk ingeschreven hadden. Of worden studenten ingeschreven voor een vak in een bepaalde taal, terwijl ze het vak eigenlijk in een andere taal volgen in de praktijk⁵. De opgelegde percentages zorgen er zo voor dat de keuzevrijheid van studenten voor de Nederlandse variant niet correct bewaard wordt. Bovendien moeten de instellingen middelen inzetten die beter besteed kunnen worden. VVS kan zulke praktijken niet toestaan en vraagt zich dan ook af of er geen andere manier bestaat om de onderwijstaal te regelen.

Vandaag kan een opleiding bovendien toch als anderstalige opleiding worden benoemd als blijkt dat meer dan 33 % van het aantal afgestudeerden meer dan 18,33 % of in de master 50% van hun studiepunten verworven hebben in opleidingsonderdelen in een andere taal dan het Nederlands⁶. VVS volgt de vraag van de VLOR om deze regeling af te schaffen.

Daarnaast wil VVS een aanpassing van het controlesysteem. VVS stelt voor om de complexe monitoring te vervangen door een degelijke rapportering. We sluiten ons immers aan bij de bezorgdheid over een ongebreidelde verengelsing. Waar nu het jaarverslag over taal een weinig bruikbaar instrument is en vergelijkbaarheid mist, zou de overheid een eenvormig format moeten aanbieden, liefst zo veel mogelijk geïnformatiseerd. Naast het jaarverslag zouden instellingen een degelijk taalbeleid moeten opzetten. Dat is nu overigens verplicht in de 'gedragscode taal'. De regeringscommissarissen kunnen dan in de instellingen toezien op de kwaliteit en correctheid van de rapportering van taal. Deze rapportering is voor ons een veel beter instrument dan het monitoringsstelsel dat momenteel wordt voorzien.

VVS ziet ook dat Nederlandstalige 'spookmasters' worden opgericht om toch aan de voorwaarde van een volledig Nederlandstalig equivalent te voldoen. VVS vindt het belangrijk dat studenten de kans krijgen om in hun moedertaal te studeren, maar het inrichten van opleidingen zonder studenten is voor niemand nuttig. VVS stelt dan ook voor de eis van een volledig Nederlandstalig equivalent te versoepelen naar het toelaten van 5% anderstalige vakken in die opleidingen. Op die manier kunnen deze bizarre neveneffecten vermeden worden.

⁵ <http://www.veto.be/artikel/universiteiten-omzeilen-vlaamse-taalwetten>

⁶ <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1022449.html#H1059111>

8. Internationale mobiliteit

Vlaanderen ging samen met alle landen die de Bolognaverklaring ondertekenden de doelstelling aan om 20% internationale mobiliteit te halen in elke instelling in Vlaanderen⁷. Bovendien verhoogde minister Crevits de doelstelling voor internationalisering tot 33%⁸. Dat betekent dat als we meer en kwalitatief sterkere mogelijkheden willen bieden aan onze eigen studenten, er ook genoeg mogelijkheden moeten zijn voor inkomende studenten. Zo kunnen internationale afspraken versterkt en kwalitatief ingevuld worden, met uitwisseling in, vanuit en naar Vlaanderen.

Volgens de huidige taalregeling kunnen instellingen maximaal 33 studiepunten, ofwel één semester, in een Nederlandstalige bachelor aanbieden voor een internationale uitwisseling. Dat beperkt de mogelijkheden heel erg aangezien elke opleiding in elk land een regeling heeft over wanneer een internationale ervaring kan opgedaan worden. Bovendien kan er zo ook geen flexibiliteit bestaan wat betreft de inhoud in ons aanbod voor de internationale studenten.

Een mogelijkheid om het aanbod van Vlaams onderwijs naar internationale studenten te verhogen is het aanbieden van een Engelstalige bachelor. We zien hier dat het lage percentage van 6% nog niet volledig ingevuld wordt door de instellingen en we willen hen sterk aanmoedigen om dat percentage te behalen. In een volgende stap wil VVS ervoor pleiten dit percentage op te trekken.

Om voldoende internationale mobiliteit te kunnen voorzien, pleit VVS dus voor de verdere versoepeling van de taalregeling in de bacheloropleidingen. Ook hier blijft de voorwaarde van voldoende taalondersteuning gelden.

⁷ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/brains-on-the-move-actieplan-mobiliteit-2013>

⁸ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/beleidsnota-2014-2019-onderwijs>